

Met het oog op de toekomst

Zutphen, 9 december 2013.

Geachte ouders, leerkrachten en medewerkers,

Bijna aan het eind van het jaar wil ik u graag op hoofdlijnen informeren over een aantal ontwikkelingen waarmee wij ons dit jaar als managementteam, staf en bestuur hebben bezig gehouden. Tevens wil ik u een inzicht geven in onze actuele financiële positie, mede in relatie tot de voorgestelde tegenbegroting van de initiatiefgroepen.

Beleidsontwikkeling en sturing

In mei 2013 is het meerjarenbeleidsplan 2013-2016 tot stand gekomen, waarin drie speerpunten zijn benoemd:

- De basis op orde: onder meer op het gebied van bedrijfsvoering (financiën), huisvesting (geen onnodige kosten) en onderwijs (maximale leerresultaten).
- Organisatieontwikkeling: inrichten planning en control cyclus; optimale verdeling van taken centraal (bestuurskantoor) en decentraal (schoolniveau) ; ontwikkelen en actualiseren HRM beleid.
- Profilering vrijeschool onderwijs: Communicatie, marketing en PR.

Het concept beleidsplan is ter advisering voorgelegd aan de GMR; de daaruit voortgekomen adviezen, t.w. toevoegen visie op integraal kindcentrum en aanvullen met prestatie-indicatoren, zijn overgenomen. Na vaststelling van de prestatie-indicatoren, zal het meerjarenbeleidsplan op de website worden gepubliceerd. De meerjarenbegroting 2014-2016, die later in deze week wordt afgerond, baseert zich op de uitgangspunten in het meerjarenbeleidsplan. Op deze wijze hebben wij een begin gemaakt met 'beleidsrijk' begroten en sturen.

Ontwikkeling in de scholen

Vooruitlopend op de herinrichting zijn er bij leerkrachten en directie al allerlei initiatieven genomen. Onder leiding van Marcel de Leuw zijn vier studiebijeenkomsten gehouden over de menskunde. In het komend half jaar volgen nog vier bijeenkomsten.

In het kader van Passend Onderwijs is er een gezamenlijke bijeenkomst geweest met als thema: handelingsgericht werken. In januari en mei volgen er nog twee studiemomenten waarbij dit onderwerp verder uitgediept wordt en ook het analyseren van de toetsen besproken wordt.

Wat betreft de jaarfeesten is een start gemaakt om deze zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen; het Michaelsfeest en het St. Maarten zijn daar al goede voorbeelden van.

De directeuren hebben een inventarisatie gemaakt van onderwerpen zoals pedagogie en onderwijs, kinderen en ouders, medewerkers, gebouwen en inventaris, financiën, medezeggenschap, kindcentrum etc. waarmee zij in de komende jaren verder aan het werk gaan. Een plan van aanpak met tijdpad is hiervoor in de maak.

Uitbesteding financiële administratie

Met positief advies van de GMR is het besluit genomen om per januari 2014 de financiële administratie uit te besteden aan het kantoor dat sinds 2012 ook de personeelsadministratie in beheer heeft. Hiermee wordt een belangrijke stap gezet in professionalisering en continuïteit van managementinformatie waardoor in de scholen en op stichtingsniveau beter kan worden gestuurd op resultaat.

Ontvlechting Stichting ter Ondersteuning

Al geruime tijd ben ik bezig met de afwikkeling van verplichtingen die vanuit het verleden bestaan tussen onze stichting en de Stg. ter Ondersteuning van het Vrijeschool onderwijs in Zutphen e.o. Zoals bekend bij de meesten onder u, is aan de bestuurlijke eenheid van de stichtingen in 2011 een einde gekomen. In overleg met de voorzitter van Stg. ter Ondersteuning en de bankinstelling kunnen wij binnen afzienbare tijd onze verantwoordelijkheid ten aanzien van hypotheekaflossing van gebouwen die in bezit zijn van Stg. ter Ondersteuning, beëindigen. Hiermee valt een grote financiële last van onze schouders.

Herhuisvesting / bouwtraject Zutphen

Het in mei 2013 door de gemeente definitief toegekende huisvestingsbudget van € 2,6 miljoen heeft ons de mogelijkheid gegeven om de problematiek van dalende leerlingaantallen in het PO en de wens van het VO Zutphen om hun leerlingen (inmiddels ruim 1100) op één locatie te huisvesten, in onderlinge samenhang op te lossen. Het bouwbudget is een unieke kans om alle Zutphense locaties te optimaliseren voor de toekomst. In goede samenwerking met de gemeente wordt het traject nu in kaart gebracht en van een planning voorzien. Door alle leerlingen binnen de huisvestingskaders van de gemeente onder te brengen, wordt tevens een einde gemaakt aan de huurlasten die nu nog jaarlijks voor het PO aan de gemeente worden betaald.

Na de zomervakantie is het kernteam bouw van start gegaan waarin op dit moment de voorbereidingen worden getroffen om met het bouwtraject te kunnen starten. In dit document zal ik daar niet verder over uitweiden. Wij zullen u echter regelmatig op de hoogte houden van de ontwikkelingen.

Sterke groei VO leerlingen

Onze VO school Parcival in Groningen laat al een paar jaar een sterke groei (16%) van leerlingen zien die zich de komende jaren zal voortzetten. Met rector en schoolmanagement wordt beleid ontwikkeld hoe onder deze gunstige maar ook moeilijke omstandigheden het vrijeschool gehalte te waarborgen en de organisatie voldoende sterk te houden om de groei aan te kunnen. Voor dit lopende schooljaar is een derde locatie geopend om de leerlingen te huisvesten. Voor het schooljaar 2013/14 is ook het VO Zutphen verrast met een onverwachte groei (7%) aan leerlingen. VO Zutphen verwacht dat in ieder geval het aankomende schooljaar de groei zich zal voortzetten.

Hoewel wij natuurlijk blij zijn met deze ontwikkeling, doet het ook een aanslag op de beperkte financiële ruimte die de stichting heeft. De uitbreiding aan leerkrachten die vanaf de start van een schooljaar nodig zijn, wordt pas gefinancierd vanaf het daaropvolgende jaar, m.a.w. de maanden augustus t/m december moeten uit eigen middelen worden betaald en worden niet achteraf gecompenseerd. Wanneer dit een aantal jaren achtereen nodig is, dan neemt het eigen vermogen hierdoor aanzienlijk af, hetgeen een groot risico is wanneer een stichting geen of onvoldoende 'vet op de botten' heeft. Maximale focus op kostenbeheersing is noodzakelijk.

Financiële positie december 2012

Het jaar 2012 is, na jaren van verlies, met een positief resultaat afgesloten. Het grootste deel ervan was te danken aan incidentele meevallers. Ca. € 90.000 was het resultaat van betere sturing op de middelen. Voor 2013 werd vervolgens een 'nulbegroting' vastgesteld.

Financiële positie december 2013

De financiële situatie is eind 2013 ten opzichte van 2012 verbeterd maar nog steeds zorgelijk. Het weerstandsvermogen bedraagt 8,8% over 2012. Het weerstandsvermogen is een ratio waarmee aan het ministerie van OCW helder gemaakt wordt hoe onderwijsstichtingen er financieel voorstaan. Het geeft aan hoe gevoelig de financiële positie van een organisatie is voor het geheel of gedeeltelijk

wegvallen van de baten. Het weerstandsvermogen ligt onder de gehanteerde ondergrens van 10% van het ministerie. Het ministerie OC&W heeft daarom onze stichting onder verscherpt financieel toezicht van de Inspectie Onderwijs geplaatst.

Het exploitatieresultaat van de afgelopen jaren is als volgt:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Cumulatief
resultaat VSNON in €	12.443	- 150.440	- 52.803	-443.526	-353.178	553.225	-283.673

Het vermogen van onze stichting is de afgelopen 6 jaar afgenomen met - € 283.673 vanwege exploitatieverliezen. Daarnaast heeft de ontvlechting met Stg. ter Ondersteuning het vermogen negatief beïnvloed.

Het verlies van de PO scholen over deze jaren is als volgt:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Cumulatief
resultaat PO scholen in €	- 108.020	-205.634	- 100.173	-63.820	-133.237	€95.090	-515.793

Het verlies van de PO scholen over de afgelopen 6 jaar is bijna twee keer zo groot als het verlies van de stichting als geheel en heeft zijn weerslag gehad op de negatieve ontwikkeling van het vermogen van onze stichting. Zoals al aangegeven is het positieve resultaat in 2012 te danken aan incidentele meevallers.

De daling van het aantal PO leerlingen is als volgt:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Cumulatief
Aantal PO leerlingen*	643	645	629	622	595	587	561	
Daling t.o.v. eerder jaar		0,3%	-2,5%	-1,1%	-4,3%	-1,3%	-4,4%	-12,8%

*exclusief Tobiasgaard

Het aantal leerlingen is in deze periode gedaald met -12,8%. Het schooljaar 2013-2014 is gestart met 561 leerlingen. Dit betekent een daling van het aantal leerlingen dat hoger is dan verwacht. Begroot was een daling van -3,1%. Het daadwerkelijk aantal ingeschreven leerlingen voor het lopende schooljaar is 4,4% lager dan vorig schooljaar.

Er wordt hard gewerkt om de stichting financieel gezonder te maken , zodat continuïteit gewaarborgd kan worden. Het besluit om het aantal PO locaties terug te brengen van drie naar twee is een van deze maatregelen.

Het jaar 2013 zal worden afgesloten met een positief resultaat vanwege incidentele baten uit het onlangs afgesloten begrotingsakkoord. Zonder deze incidentele baten was het exploitatieresultaat negatief geweest, onder andere door eenmalige kosten om de stichting in de toekomst financieel weerbaarder te maken. Voor 2014 verwachten wij een 'nulbegroting' te kunnen opstellen.

Leerlingenverloop

Het aantal leerlingen van de stichting als geheel is toegenomen met 6% en daardoor neemt de omvang van de stichting toe. Daar zijn we blij mee, omdat dit op de lange termijn positief zal bijdragen aan de financiële weerbaarheid van de stichting. Op korte termijn moet de stichting deze groei echter ieder jaar 5 maanden financieren uit eigen middelen.

De groei van het aantal leerlingen van de stichting als geheel is als volgt:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Cumulatief
PO leerlingen	643	645	629	622	595	587	561	-12,8%
Zutphen VO*	1.051	1.064	1.043	1.005	1.000	1.014	1.090	4%
Parcival college*	456	479	457	448	451	525	611	34%
Totaal	2.150	2.185	2.129	2.075	2.046	2.126	2.262	5%
Daling/groei t.o.v. eerder jaar		1,6%	-2,6%	-2,5%	-1,4%	3,9%	6,4%	

*Exclusief VAVO leerlingen, inclusief Regge stroom Zutphen VO.

Tegenbegroting initiatief groep

De initiatiefgroep heeft een tegenbegroting voor 2014 opgesteld op basis van de begroting 2012 voor de drie po-scholen. Deze begroting ging uit van sluiting van locatie de Zwaan per 1 augustus 2012. In december 2011 heeft de Raad van Toezicht het voorgenomen besluit bevroren en vervolgens ingetrokken. Dit leidde ertoe dat de locatie de Zwaan niet werd gesloten. Gevolg was dat de begroting 2012 niet langer representatief was, althans niet voor de situatie vanaf 1 augustus 2012. Daarom is in het voorjaar 2012 een werkgroep Financiën geformeerd, bestaande uit 3 ouders met financiële expertise uit respectievelijk de Berkel, de IJssel en de Zwaan, de PO-directeuren, het hoofd Financiële Administratie en de bestuurder. Door de werkgroep is een werkbegroting voor de PO scholen opgesteld voor 2012 en een prognose gemaakt voor de jaren 2013-2016.

Bovenstaande maakt het complex gegevens in detail te vergelijken, omdat de uitgangspunten niet hetzelfde en intussen achterhaald zijn. Desondanks wil ik hieronder een aantal punten toelichten:

Leerlingenaantallen

In het verkennend onderzoek van de initiatiefgroep is een overzicht van het exploitatieresultaat opgenomen, uitgesplitst naar afname van 1.5% en 3.0% van het leerlingaantal 2012–2018 en vervolgens verdeeld naar de scenario's huidig, normaal, midden en laag.

De daadwerkelijk ingeschreven leerlingen per 1 okt. 2013 (peildatum bekostiging ministerie OCW) is 561 leerlingen voor de 3 PO scholen gezamenlijk. Dat is geen 1.5% of 3.0%, maar 4.4 % afname.

De verhouding leerlingen jonger dan 8 jaar en 8 jaar of ouder is als volgt:

	1-10-2012	verhouding	1-10-2013	Verhouding
Leerlingen jonger dan 8 jaar	267	46%	246	44%
Leerlingen 8 jaar of ouder	319	54%	315	56%
Totaal	587		561	

Toelichting: het aandeel leerlingen van 8 jaar of ouder neemt verhoudingsgewijs toe. Zelfs bij een gelijkblijvende instroom van kleuters zal vanwege de uitstroom van grotere klassen in de bovenbouw het aantal leerlingen in de komende jaren nog afnemen.

Kosten ontwikkeling en kwaliteit van onderwijs

In het verkennend onderzoek wordt bij het scenario midden gekozen voor combinatieklassen, verticale samenvoeging, om kosten te besparen. In samenspraak met de lerarenteams is bij de uitwerking van 3 naar 2 stromen, gekozen voor een geleidelijke uitstroom van 1 klas per jaar zodat bestaande klassen intact blijven. Dit om zo min mogelijk onrust te veroorzaken in de klassen. Het scenario laag, waarin de grootste bezuinigingen zijn opgenomen, vinden wij niet realistisch. Het aantal leerkrachten en ondersteunend personeel wordt dermate terug gebracht, dat verschraling van het onderwijs plaatsvindt.

Daarnaast worden in het verkennend onderzoek besparingen en extra inkomsten meegenomen. Deze hebben wij vergeleken met de meerjarenprognose van de werkgroep Financiën uit 2012 en met de huidige feitelijke situatie. Uit dit vergelijk blijkt dat de aannames van het verkennend onderzoek op onderdelen zoals ouderbijdragen en personeelskosten, te gunstig zijn ingeschat. Voor personeelskosten bijvoorbeeld, zijn in het verkennend onderzoek alleen de salarislasten voor medewerkers in dienst van VSNON meegenomen. Er is geen rekening gehouden met scholing, vrijwilligersvergoeding, declaranten en overige personele kosten, zoals arbodienst. Voor 2014 is hiervoor een bedrag begroot van €48.000,-.

Vrijescholen groeien landelijk

Het vrijeschool onderwijs in Nederland zit in de lift. Landelijk willen de vrijescholen hun marktaandeel dat ca. 1% bedraagt, vergroten. Zutphen is niet vergelijkbaar met andere gemeenten met name vanwege het hoge marktaandeel van ca. 17%. Het behouden van een marktaandeel van 17% is een moeilijker opgave dan groei van 1% naar 2 of 3% marktaandeel.

Dat kleine scholen kunnen voortbestaan klopt. De omvang van een school bepaalt niet zozeer de financiële situatie van de school, maar meer de verdeling van de leerlingen over de klassen. Kleine scholen werken met combinatieklassen; die kunnen alleen overleven door klassen samen te voegen.

Met het oog op de toekomst

In het verkennend onderzoek wordt op pagina 7, onderzoeksvraag 5, gesteld dat financieel gezien het sluiten van een school op middellange termijn misschien een veilige oplossing is. Het gaat ons niet vooral om een financieel veilige oplossing maar om het creëren van een sterke basis voor kwalitatief goed vrijeschool onderwijs. Wij vinden dat kwaliteit van onderwijs binnen de financiële kaders het beste gewaarborgd wordt door de samenvoeging van drie naar twee locaties. De noodzakelijke besparingen bij het openhouden van 3 locaties leiden onverbiddelijk tot verschraling van het onderwijs. Dit is feitelijk de situatie van de laatste jaren waarin binnen de begroting weinig tot geen financiële ruimte is geweest om te investeren in personeel, leermiddelen en inventaris. Door als twee scholen verder te gaan op twee locaties, scheppen wij de beste voorwaarden voor een gezonde toekomst van ons vrijeschool onderwijs.

Met vriendelijke groet, mede namens het managementteam,

Lizzy Plaschek, bestuurder VSNON.